

Natalia Kalicheva

*Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Economics and Management of Production
and Commercial Business
Ukrainian State University of Railway Transport*

Iryna Volovelska

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Economics and Management of Production
and Commercial Business
Ukrainian State University of Railway Transport*

Mykola Kondratiuk

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor at the Department of Economics
and Management of Production and Commercial Business
Ukrainian State University of Railway Transport*

Каличева Н.Є.

*д.е.н., доцент, професор кафедри економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом
Українського державного університету залізничного транспорту*

Воловельська І.В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом
Українського державного університету залізничного транспорту*

Кондратюк М.В.

*к.е.н., доцент кафедри економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом
Українського державного університету залізничного транспорту*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-49>

DETERMINANTS OF ECONOMIC SUSTAINABILITY OF BUSINESS STRUCTURES

ДЕТЕРМІНАНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Розвиток економічної системи базується на взаємодії власного виробництва, грошово-фінансової системи, системи управління та соціальної сфери. Ця взаємодія залежить від низки чинників, основними з яких є приріст виробництва, політична ситуація, торговельний і платіжний баланси, інфляція, безробіття, рівень дефіциту бюджету і т.д.

Забезпечення сталого розвитку підприємства ґрунтується на конкурентних перевагах, а саме науці та технологіях, робочій силі, капіталі, інфраструктурі, інформації, природно-кліматичних умовах, політичному впливі держави, рівні концентрації та ефективності виробництва і т.д. А стійкість та стабільність національної економічної системи визначається спроможністю підприємницьких структур динамічно розвиватися протягом тривалого періоду, не підриваючи системи матеріального та соціального забезпечення суспільства [1].

Відзначимо, що найпростішим методом регулювання економічної системи є ринок, як саморегулююча система із позитивними та негативними показниками.

Це призводить до того, що стійке зростання суспільства ґрунтується на інформаційних, соціальних та інституційних механізмах, які потрібні для внесення змін у функціонування ринкової системи при виникненні негативних явищ. Створення відкритого ринкового середовища сьогодні є однією з прерогатив формування світового економічного простору, що ґрунтується на свободі торгівлі, свободі вибору, свободі підприємницької діяльності, конкуренції тощо [2].

На даний час технологічна революція в інформаційній сфері та на транспорті призвели до формування глобального ринку через забезпечення можливості інтенсивного співробітництва між країнами та підприємствами, які знаходяться на значних відстанях і, навіть, континентах. За таких умов на розвиток ринкової економіки безпосередньо впливає забезпечення ефективності виробництва, що має пряму залежність від чинників природного та економічного середовища, а також від кадрового потенціалу.

Відкритість ринку ставить всіх підприємців в однакові умови, дозволяє їм вести конкурентну боротьбу між собою [3]. Але відсутність сприятливих природно-кліматичних умов ставить виробників різних країн в невігідні конкурентні позиції. Хоча для виготовлення конкурентоспроможної продукції виробники можуть широко застосовувати інновації, ноу-хау та інші досягнення. Так, при застосуванні значних технічних новацій можна отримати конкурентоспроможні товари, не зважаючи на країну виробника. Але запровадження інновацій у виробництво є постійним процесом динамічного розвитку та надбанням всього суспільства, що дозволяє підприємством вільно використовувати світовий досвід застосування новацій, тому в кінцевому результаті, виграють ті виробники, які мають кращі природно-кліматичні умови.

На жаль, наша країна знаходиться в несприятливих природно-кліматичних умовах і, в умовах вільного світового ринку, продукція вітчизняних виробників є не конкурентоспроможною. Це пов'язано з високою континентальністю клімату, що має тривалу холодну зиму, коли на опалення та тепло витрачаються значні кошти майже протягом пів року, та жарке посушливе літо. Витрати на опалення та освітлення складають понад 75% у загальних енерговитратах. На жаль, енергозатратність є досить високою порівняно з іншими країнами Європи. Тож проблема енергозбереження для нашої країни є пріоритетом номер один, адже за рахунок енергозбереження можна досягти значної економії у собівартості продукції [2].

Варто відзначити, що за наших політичних і кліматичних умов, при входженні до світового економічного простору, економіці нашої країни буде досить важко залучити іноземних чи вітчизняних інвесторів, тож не з'являться й ефективні виробництва, спроможні забезпечити населення продуктивною зайнятістю та дозволити ефективно працювати економіці до тих пір, поки не буде розроблена та реалізована стратегія розвитку власного наукомісткого виробництва.

Головним інвестором вітчизняного виробництва є населення. Якщо держава спроможна забезпечити продуктивну зайнятість трудових ресурсів, підвищити їхній добробут шляхом обґрунтованої оплати праці, то застосування населенням власних доходів на купівлю товарів спроможне забезпечити ефективне функціонування національної економіки. Це можна реалізувати за умови здійснення державного регулювання економічних процесів незалежно від форми власності та господарювання. Адже, при вирішенні питань розвитку вітчизняної економіки ключова роль відводиться створенню внутрішнього ринку та співпраці з країнами, які мають схожі природно-кліматичні умови. Саме це має стати першочерговим питанням при формуванні стратегії розвитку національної економіки із врахуванням економічного зростання, забезпечення добробуту суспільства та стійкості економічної системи [3].

Варто відзначити, що структурна перебудова економіки реалізується через ринкові інструменти, головний акцент котрих повинен бути спрямований на

розвиток цілеспрямованого виробництва. Форма та зміст структурної перебудови має бути гармонійними. Цю гармонію формує держава шляхом структурної перебудови економіки та формування і, головне, виконання наступних національних програм [4]:

- повна інформатизація;
- розвиток всіх видів транспорту;
- виокремлення пріоритетних галузей промисловості та їхній першочерговий розвиток;
- вітчизняне приладобудування;
- розвиток ІТ-сектору;
- розвиток агропромислового комплексу, в тому числі переробної складової;
- формування власного паливно-енергетичного комплексу;
- розвиток легкої промисловості і т.д.

Основним завданням структурної перебудови економіки є утворення джерел фінансування науки, прикладних досліджень, нових технологій і власного виробництва, спрямованих на захист свого ринку та свого виробника [5]. Формування таких джерел можливе за рахунок:

- суттєвого обмеження фінансування з бюджету іноземних компаній та надання вітчизняним фірмам пріоритету при виконанні державних замовлень;
- приймання всіх кредитів на фінансову допомогу під конкретні цільові проекти, що відповідають загальній стратегії розвитку держави;
- застосування можливостей країн, які володіють фінансами та сировиною, але мають менший рівень розвитку науки, для фінансування вітчизняного науково-технічного та технологічного потенціалів.

Структурна перебудова держави має враховувати тенденції розвитку провідних світових країн, які спираються на наукомісткі та енергоощадні технології, що дозволяє їм підвищити ефективність в системі інформаційного забезпечення, зв'язку, транспортного обслуговування, харчовій та легкій промисловостях, військовій сфері і т.д. Також, при формуванні стратегії розвитку економічної системи необхідно враховувати наявний високий ступінь невизначеності зовнішнього середовища, активний та динамічний розвиток суспільства, що вимагає формування нових напрямів для задоволення потреб споживачів. Але, незважаючи на трансформацію економічного середовища, керівництво країни продовжує використовувати архаїчні підходи до керування, що є неприпустимим в сучасних економічних та політичних умовах.

Таким чином, сьогодні перевагу на ринку має та система господарювання, яка спроможна швидко адаптуватися до змін та вносити необхідні поправки у свою роботу, ґрунтовно трансформувати способи організації та ведення діяльності, використовувати новації та інноваційні підходи, вміло реалізувати креативний людський ресурс тощо.

Література:

1. Гончаренко І.Г. Державний механізм регулювання соціально-економічного розвитку: теорія, методологія та практика: дис. ... д-р. екон. наук: 25.00.02 – механізми державного управління. Маріуполь, 2015. 390 с.
2. Дикань В.Л., Кірдіна О.Г. Сутнісні аспекти конкурентоспроможності національної економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2009. С. 5-11.
3. Дикань В.Л. Українська модель економічної системи як нова концепція розвитку національної економіки. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 44. С. 11-17.
4. Каличева Н.Є., Чорнобровка І.В. Обґрунтування підходів щодо державного регулювання економічних систем. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2021/2022. № 76-77. С. 12-17.
5. Керецман В.Ю. Державне регулювання розвитку регіонів України: теорія і практика : монографія. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2019. 512 с.